

UCHWAŁA

Dnia 6 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Pietrzykowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

SSN Paweł Grzegorzczuk

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa małoletnich M. K. i N. K.
przeciwko O K.
o podwyższenie alimentów,
po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym
w dniu 6 kwietnia 2017 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy w S.
postanowieniem z dnia 12 grudnia 2016 r., sygn. akt X RCz (...),

"Od kiedy biegnie termin do złożenia zażalenia na postanowienie
w przedmiocie zabezpieczenia alimentów wydane na rozprawie i
doręczone w trybie art. 753 § 2 k.p.c. - czy od ogłoszenia
postanowienia na rozprawie czy od jego doręczenia?"

podjął uchwałę:

**Termin do wniesienia zażalenia na postanowienie sądu o
zabezpieczeniu alimentów wydane na rozprawie liczy się - jeżeli
strona nie zażądała doręczenia postanowienia - od dnia jego
ogłoszenia (art. 394 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c).**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2016 r. odrzucił

zażalenie małoletnich powodów na wydane na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2016 r. postanowienie o udzieleniu im zabezpieczenia w sytuacji, gdy wniosek o sporządzenie uzasadnienia tego postanowienia złożył jedynie pełnomocnik pozwanego. Dnia 14 lipca 2016 r. powodowie wnieśli zażalenie na to postanowienie. Sąd Rejonowy wskazał, że na podstawie art. 394 § 2 k.p.c. termin do złożenia zażalenia przez powodów upłynął w dniu 5 maja 2016 r.

Małoletni powodowie wnieśli zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 29 sierpnia 2016 r.

Sąd Okręgowy w S. przy rozpoznawaniu apelacji powziął wątpliwość wyrażoną w zagadnieniu prawnym przedstawionym do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Stwierdził, że zgodnie z art. 394 § 2 k.p.c. tygodniowy termin do wniesienia zażalenia liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie - od ogłoszenia postanowienia. Podkreślił, że z wykładni językowej tego przepisu wynika jednoznacznie, iż termin do wniesienia zażalenia biegnie od doręczenia postanowienia tylko wtedy, gdy strona wносиła o doręczenie, nie można zaś uważać, że dokonywane z urzędu doręczenie, o jakim mowa w art. 753 § 2 k.p.c., jest tożsame z doręczeniem dokonywanym na wniosek strony. Wskazał jednak, że odmienny pogląd wypowiedział Sąd Apelacyjny w Szczecinie w postanowieniu z dnia 7 września 2016 r., I ACz 669/16, według którego z art. 753 § 2 k.p.c. w związku z art. 394 § 2 k.p.c. wynika, iż strona nie jest obowiązana do złożenia odrębnego wniosku o doręczenie postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowienia zabezpieczające służą realizacji funkcji zabezpieczającej, regulującej oraz zaspokajającej. Zgodnie z art. 753 § 1 k.p.c., w sprawach o alimenty zabezpieczenie może polegać na zobowiązaniu obowiązane do zapłaty uprawnionemu jednorazowo albo okresowo określonej sumy pieniężnej. W sprawach tych podstawą zabezpieczenia jest jedynie uprawdopodobnienie istnienia roszczenia. W takich wypadkach, zgodnie z art. 753 § 2 k.p.c., sąd z urzędu doręcza stronom odpis postanowienia o zabezpieczeniu. W odniesieniu do roszczeń alimentacyjnych ustawa przewiduje tzw. zabezpieczenie nowacyjne.

Regulacja zamieszczona w art. 753 k.p.c. stanowi odstępstwo od wyrażonej w art. 731 k.p.c. zasady, że zabezpieczenie nie może prowadzić do zaspokojenia roszczenia uprawnionego oraz odnosi się wyłącznie do spraw o alimenty. Do istoty roszczenia alimentacyjnego należy to, że jego przedmiotem jest obowiązek dostarczania środków utrzymania. Wprowadzenie wspomnianego wyjątku wynika ze szczególnego charakteru roszczenia, które jest dochodzone przez uprawnionego i ma być objęte zabezpieczeniem. Nałożenie obowiązku zapłaty określonej sumy pieniężnej ma charakter antycypacyjny, tzn. uprawniony uzyskuje możliwość zaspokojenia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Zaspokojeniu podlegają roszczenia o dostarczenie środków utrzymania przed wydaniem prawomocnego orzeczenia, którym zostaną ostatecznie ustalone sporne świadczenia alimentacyjne. Wydanie takiego postanowienia może nastąpić wyłącznie na wniosek uprawnionego, gdyż ustawa nie przewiduje możliwości działania przez sąd z urzędu w tym zakresie, zatem sąd orzekający o zabezpieczeniu jest związany granicami wniosku tak co do sposobu, jak i zakresu zabezpieczenia.

Zagadnienie prawne zostało przedstawione w sprawie, w której postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia zostało wydane na rozprawie. Artykuł 753 § 2 k.p.c. ma zastosowania niezależnie od rodzaju posiedzenia, na którym sąd udziela ochrony prawnej. W razie uwzględnienia żądania przez udzielenie zabezpieczenia w sprawie o alimenty sąd ma obowiązek z urzędu doręczyć postanowienie obydwu stronom zarówno w sytuacji, w której zostało ono wydane na rozprawie, jak i na posiedzeniu niejawnym.

Postanowienie o zabezpieczeniu podlegające wykonaniu w drodze egzekucji stanowi tytuł egzekucyjny, podlegający zaopatrzeniu w klauzulę wykonalności, którą sąd, zgodnie z art. 743 § 1 k.p.c., nadaje z urzędu. Dzięki temu rozwiązaniu uprawniony podmiot od razu dysponuje tytułem, który może stanowić podstawę do wszczęcia postępowania wykonawczego. Wykonanie tytułu zabezpieczenia odbywa się przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o egzekucji, zaś postępowanie to obejmuje takie same czynności, jak te, które są podejmowane w toku egzekucji świadczenia pieniężnego. Zapewnienie przez ustawodawcę antycypacyjnej możliwości zaspokojenia roszczenia wynika z przeświadczenia, że

ochrona spóźniona byłaby w tym wypadku ochroną niepełną, co uzasadnia nałożenie na obowiązane nakazu natychmiastowego wykonania roszczenia dochodzonego przez uprawnionego. Przewidziany w art. 753 § 2 k.p.c. obowiązek sądu dokonania doręczenia z urzędu ma zapewnić uprawnionemu tytuł wykonawczy, umożliwiając mu wszczęcie postępowania egzekucyjnego w zakresie określonym orzeczeniem sądu bez konieczności składania w tym zakresie wniosku o jego sporządzenie, w tym nadanie klauzuli wykonalności, oraz o doręczenie. Uzależnienie podejmowania odpowiednich czynności przez sąd od złożenia wniosku przez stronę pozostawałoby w sprzeczności z ideą bezzwłocznego przystąpienia do realizacji świadczenia. W wypadku strony przeciwnej doręczenie ma na celu uzyskanie wiedzy o stwierdzonym obowiązku, w celu zapewnienia możliwości jego realizacji w postaci regulowania odpowiedniej kwoty tytułem alimentów przez czas trwania postępowania w sprawie. Sąd na podstawie art. 753 § 2 k.p.c. doręcza stronom – zarówno uprawnionemu, jak i zobowiązanemu - odpis postanowienia o zabezpieczeniu, a nie odpis postanowienia wraz z uzasadnieniem. W obydwu wypadkach doręczenie nie służy zatem zaskarżeniu tego orzeczenia, które jest uzależnione od zastosowania ogólnego mechanizmu przez złożenie w terminie tygodniowym od wydania postanowienia tzw. zapowiedzi środka zaskarżenia w celu wniesienia zażalenia.

Podstawowym i w zasadzie jedynym środkiem zaskarżenia, jaki przysługuje stronom w stadium rozpoznawczym postępowania zabezpieczającego, jest zażalenie. Zgodnie z art. 741 k.p.c., na postanowienie sądu pierwszej instancji w przedmiocie zabezpieczenia przysługuje zażalenie. Przepis ten stanowi podstawę zaskarżenia postanowień wydanych przez sąd pierwszej instancji w fazie rozpoznawczej postępowania zabezpieczającego, bez względu na ich przedmiot i treść. Ze względu na brak odrębnej regulacji, do zażalenia w postępowaniu zabezpieczającym stosuje się odpowiednio przepisy o procesie. Termin do wniesienia zażalenia jest tygodniowy i liczy się od doręczenia postanowienia, a gdy strona nie zażądała w terminie przepisany doręczenia postanowienia zapadłego na rozprawie - od ogłoszenia postanowienia (art. 394 § 2 k.p.c.). Doręczenia dokonywanego z urzędu na podstawie art. 753 § 2 k.p.c. nie należy utożsamiać z doręczeniem dokonywanym na żądanie strony, nie ma zatem podstaw do

odstąpienia od ogólnego sposobu liczenia terminu do wniesienia zażalenia od postanowienia, które zapadło na rozprawie, a więc postanowienia, z którego treścią strona mogła zapoznać się już w dniu ogłoszenia i podjąć decyzję co do zasadności kwestionowania wydanego przez sąd rozstrzygnięcia. Ogłoszenie na rozprawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach o alimenty powoduje zatem rozpoczęcie biegu terminu (*dies a quo*) do zaskarżenia orzeczenia.

Artykuł 753 § 2 k.p.c. powinien być interpretowany w związku z art. 740 § 1 i 2 k.p.c., zgodnie z którym postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia wydane na posiedzeniu niejawnym, a podlegające wykonaniu przez organ egzekucyjny, sąd doręcza tylko uprawnionemu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej, zaś obowiązanemu nie doręcza się również zażalenia uprawnionego ani postanowienia sądu drugiej instancji rozstrzygającego o tym zażaleniu. Artykuł 753 § 2 k.p.c. stanowi *lex specialis*, mianowicie w sprawach o alimenty istnieje obowiązek doręczenia odpisu postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie tylko obu stronom, lecz także niezależnie od tego, czy postanowienie zostało wydane na posiedzeniu niejawnym, czy na rozprawie. W tym wypadku aktywność sądu ma jedynie na celu doręczenie zobowiązanemu orzeczenia, żeby wiedział, jaki obowiązek ma realizować, a uprawnionemu, by miał tytuł wykonawczy na wypadek, gdyby zobowiązany nie przystąpił dobrowolnie do realizacji określonego przez sąd obowiązku.

Należy w związku z tym przyjąć, że postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia w sprawach o alimenty, wydane na podstawie art. 753 k.p.c., jest doręczane obu stronom wraz z uzasadnieniem jedynie wtedy, gdy zostało wydane na posiedzeniu niejawnym (art. 357 § 2 k.p.c.). Natomiast postanowienie ogłoszone na posiedzeniu jawnym (na rozprawie) jest uzasadniane tylko wtedy, gdy podlega zaskarżeniu, i tylko na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia, oraz jest doręczane tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia z uzasadnieniem (art. 357 § 1 k.p.c.). Strona zainteresowana zaskarżeniem takiego postanowienia powinna wnieść zażalenie w terminie określonym w art. 394 § 2 k.p.c.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy rozstrzygnął zagadnienie prawne, jak w uchwale.

jw

r.g.